

مفہوم توسل و دعا

۱۰۰
- رقرآن کریم و سیرہ پیامبر اکرم ﷺ *

نویسنده:

محمد قدمی

پڑوہنگر شہرستان بانہ

شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۱۱۸-۸۸-۶
شماره کتابشناسی ملی	۴۱۵۵۰۷۲
عنوان و نام پدیدآور	مفهوم توسل و دعا در قرآن کریم و سیره پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) / نویسنده محمد قدمی
مشخصات نشر	بهارستان: دانشگاه ایران، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۵۲ ص: ۲۱/۵ × ۱۴/۵ س.م.
موضوع	محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. -- اخلاق
موضوع	توسل -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	دعا -- جنبه‌های قرآنی
رده بندی دیویی	۲۹۷/۱۵۹
رده بندی کنگره	۴BP ۱۳۹۴۱۰۴ ق ۹۴/
سرشناسی	قدمی، محمد حسین، ۱۳۵۰ -
ویراسته فهرست ریزی	فیبا

شناسنامه ۲

نام کتاب: مفهوم توسل و دعا در قرآن کریم و سیره پیامبر اکرم (ع)

مؤلف: محمد قدمی

مدیریت انتشارات: روح الله گلستانی

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۱۸-۸۸-۶

ناشر: انتشارات دانشگاه ایران

چاپ و صحافی: پرستش

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت ۵۵۰۰۰ ریال

مرکز بخش :

تهران، میدان بهارستان، خیابان ایران، کوچه کبریتی، کوچه رفاه، پلاک ۲

همراه : ۰۹۱۲۱۳۳۷۱۸ تلفن : ۳۳۵۵۶۵۷۱، ۳۸۳۱۵۲۵

فروشگاه اینترنتی کتاب پایابوک : www.payabook.com

فهرست مطالب

۱۱	اقسام توسل
۱۳	بحث توسل به انبیاء و صالحین
۱۹	نوع سوم توسل به جاه و حرمت (تجوه)
۲۳	توسل به اهل بیت (علیهم السلام)
۱۱	آیات دیگری پیرامون دعا و توسل
۱۱	دعا در قرآن؛ معانی دعا
۳۵	در خصوص زیارت
۳۹	آیات دیگر

با توجه به اهمیت برائت دعا و همچنین توسل به پیامبران و اهل بیت (علیهم السلام) در این مقاله مقدم توسل به دعا در قرآن کریم و سیره پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) مورد بررسی قرار گرفته است.

ابتدا به مقدمه‌ای در توسل با اشاره به قرآن کریم می‌پردازیم و اینکه توسل در لغت به معنای استفاده از وسیله‌ای برای وصول به مقصد است. در حدیث اذان که در مطلع کلام آوردیم، حقیقت وسیله الی الله تعالی همچنانکه راغب در مفردات نیز اشاره کرده است رعایت راه حق با علم و عبادت و تقرب بدین گونه می‌باشد و اختصاص وسیله به محسن (صلی الله علیه و آله) به عنوان فضیلت، همان مقام محمود شفاعت کبرای اوست. در قرآن کریم فقط در دو محل لفظ الوسیلة آمده است در سوره مائده آیه ۳۵ آمده است:

* یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وابتغوا الیه الوسیله وجاهدوا فی سبیله
لعلکم تفلحون *

عموم اهل تفسیر وسیله را در اینجا به معنای طاعت و عبادت آورده‌اند.
امام فخر رازی در تفسیر کبیر خود جلد ۶ صفحه ۲۲۵ می‌گوید:
«الوسیله فعیله من وسل الیه إذا تقرب الیه».

شیخ طبرسی و علامه طباطبائی همین معنی را ذکر نموده‌اند با این
تفاوت که علامه سوانحی و جهاد و ابتغاء وسیله را به‌عنوان عناصری
مرتبط با همدیگر دانسته است و ابتغای وسیله را خاص‌تر از عام
تقوی دانسته است.

در سوره اسراء آیه ۵۷ نیز چنین آمده است:

* اولئک الذین یتبتغون الی ربهم سبیلهم اقرب ویرجون رحمته
ویخافون عذابه إن عذاب ربک کان أشد *

با توجه به آیه قبل از این آیه مبارکه متوجه می‌شویم فرای که ملائکه
یا به‌عنوان مثال مسیح یا عزیر (عزیر) را خدا می‌پنداشد و آنها را
می‌خواندند (به‌عنوان اله نه وسیله) به آیه فعلی توجه داده می‌شوند که
خود این مدعوین آنها، ابتغای وسیله می‌کنند هر وسیله‌ای که نزدیک‌تر

باشد؛ رحمت خداوند را طالبند و از عذاب او می ترسند عذابی که هر اسناک است.

بنابراین این آیه صراحتاً وسیله قرار دادن انبیاء و ملائکه را بالا استقلال و عنوان اله نفی می کند و اذعان می دارد که در سلسله مراتب توسل، متوسل های خداوند تعالی را مد نظر داشته باشید و به نظر حقیر که قابلیت نیز برای اظهار نظر ندارد تلویحاً پذیرش توسل اصولی نه به شیوه ای که در این آیات نفی شده است را به همراه دارد و توسل به انبیاء و ملائکه را صریحاً بصرات مستقل نفی می کند. توسل به خداوند تعالی در معنای اصطلاحی آن از مانع تقرب عبد به خداوند به توسط چیزهایی است که وسیله استجاب دعا و نال به مقصود است. قوله تعالی:

«وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاوَوْكَ فَاسْتَسْرَعُوا وَإِنَّمَا تَغْفِرْ لَهُمْ

الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا»

البته این آیه ظاهراً توسل به دعای رسول الله (ﷺ) در هنگام حالت اوست.

اما چنانچه بعداً نیز توضیح می دهیم روح رسول الله (ﷺ) در عالم برزخ همواره شاهد و ناظر و حی است و این آیه اشارتی به بحث

ضرورت حی بودن رسول نداشته و علی‌الاطلاق است. اما اشکال توسل می‌تواند بصورت شفیع کردن نبی یا ولی یا استغاثه و طلب پناه و همچنین اشکال دیگر توجه و تجوّه باشد که وجه اخیر اشاره به بحث وجاهت دارد.